

Zaanse parels

Wie of wat steekt er boven het Zaanse maaiveld uit?

september 2014

Fotografie: Arjan ten Pierick

2

Varen over de Zaan	6	Interview B&B 't Is voor de bakker / overzicht B&B's Zaanstreek	46
Braakliggende terreinen / ZaanIJ	8	Interview De Hooimaker	48
Krommenie / Peter de Rijcke	10	Kunstenaar Nicole van der Heijden / Pieter Saenredam	50
Plattegrond Krommenie	12	Interview Bromeliakweker Cornelis Bak	52
Kijk Zaans tips Krommenie	13	Recept De keuken in	54
Erwin Vermast en Momo Krommenie	16	Wormerveer / Peter de Rijcke	56
Drinks&Gifts en Da Marcello	17	Plattegrond Wormerveer	58
Interview Trias VMBO	18	Kijk Zaans tips Wormerveer	59
Interview Damiano Gastronomia	20	De Glazen Pauw en Marjon Graas Schoenmode	62
Jacob Spaander	22	Sietske Koene Mode en K'OOK!	63
Interview Rosariumpark / Eric van Van Druenen	24	Interview Stelling Wonen	64
Kunstenaar Co van Assema	26	Portretschilder Gemma van Gelder	66
Interview Blik op hout	28	Interview De Snuiter	68
Recept restaurant Da Marcello	30	Stadsdichters Kees-Jan Sierhuis en Mandy Pijl	70
Schrijfster Marjolijn Hof / Moeder nummer nul	32	Recept De Groote Weiver	72
Instagramserie Isabel Koelewijn	34	Transition Town Zaanstreek	74
Assendelft / Peter de Rijcke	36	Interview De Steigerhoutloods	76
Plattegrond Assendelft / Saendelft	38	Interview Carebo Textieldrukkerij	78
Kijk Zaans tips Assendelft	39	Interview Interieurdesigner Maroeska Metz	80
Forbo Flooring	40	Schrijver Benno Graas / Avonturen uit de Zaanstreek	82
Interview Bakkerij Lex Brakenhoff	42	Interview Knap Transport	84
Theatermaker Majanka Fröhlich / Saendelft	44	Interview Da Vinci Bonbons & Chocolate	86

Wormerland / Peter de Rijcke	88
Plattegrond Wormerland	90
Kijk Zaans tips Wormer	91
Fabriekswand Wormer en Zwethoeve	92
Poelboerderij en Fietsverhuur Wormer	93
Interview Hiltex technische weefsels	94
Interview Wellwaj Belting	96
Textielkunstenaar Nynke van Amersfoort	98
Interview Jolanda's Verkleedkisten	100
Pakhuis Saigon / Gé Sombroek	102
Kunstschilder Jan Groenhart	104
Interview NewCakes	106
PPG Paletkwartet / Dorpstheater Wormer	108
Kunstenaar Joke Konijn	110
Instagramserie Monique Anröchte	112
Zaanse Schans / Zaanwijk / Haaldersbroek / Peter de Rijcke	114
Plattegrond	116
Kijk Zaans tips Zaanwijk / Zaanse Schans / Haaldersbroek	117
Domineestuin en Somass	120
Het Weefhuis en Honig Breethuis	121
Interview Kreatief Pakhuis	122
Edelsmid Sarah Kobak / Zaanse collier	124

Recept Groeneveld Eten	126
Interview Bart Natuursteen	128
Vormgever Edwin Winkelaar / Ontwerper Piet Zwart	130
Beeldend kunstenaar Joanne Zegers	132
De Groene Smaak en De Smuiger	134
't Zaanse Bakkertje en Heijnis & Schipper Drukkerij	135
Frans Wytema / Chocolaterie	136
Historicus Philip Hofmeijer / Geschiedenis Zaanse molens	138
Kinderboekenmarkt en Voetveer / Theatermijn	140
De Koeienboot en Klompenmakerij	141
Interview Zaanse Schans	142
Schrijver/dichter Bas Husslage / Derde Pinksterdag	144
Interview Zaanse Gedaan	146
Interview De Hoop op d'Swarte Walvis	148
Recept restaurant De Hoop op d'Swarte Walvis	150
Kalverpolder en Haaldersbroek	152
Molen De Kat en Klaverblad	153
Zaanse Ondernemers Sociëteit De Corner	154
Interview Wendy van Wilgenburg	156
Fotograaf Jolanda Hoogendoorn	158
De Hemmes en Zaanse Museum	160
Zaandijkerkerk en omgeving	161

3

Fotografie Eric Klingers: Watertoren Assendelft, het Zwet (Wim Brinkman), Herkules Kalverpolder en fotoserie Varen op de Zaan (van Zaandam tot Wormerveer)

Fotografie: Rob Verweij

4

Instagramserie Monique Anröchte	162
Westzaan / Nauerna / Peter de Rijcke	164
Plattegrond Westzaan	166
Kijk Zaans tips Westzaan	167
Papiermolen De Schoolmeester en Westzaanse zuivelboerderij	168
Imkerij van Randen en Zuiver	169
Interview restauratiebedrijf Bart Nieuwenhuijs	170
Interview Smederij Kai Fray	172
Kunstschilder Ria Hotting	174
Interview Afvalzorg Nauerna	176
Schrijver/dichter Hans Kuyper/Begraafplaats	178
Instagramserie Esther Prinsze	180
Koog aan de Zaan / Peter de Rijcke	182
Plattegrond Koog aan de Zaan	184
Kijk Zaans tips Koog aan de Zaan	185
Recept culinair schrijver Onno Kleijn	188
Poppenspeelster Marlyn Coetsier / bezoek cacao-fabriek	190
Le Cockelon	191
Interview Proeverij De Cock en Co	192
Interview BB Hal	194
Interview Rob Hendriks / Zaanse pophistorie	196

Kunstenaar Helena Jansz / Muzikanten in de Zaanstreek	198
Interview BB 't Zaans Koopmanshuis	200
Interview Gé Sombroek / De Waakzaamheid	202
Interview Nunc Architecten	204
Recept DeVijfdeSmaak in de Waakzaamheid	206
Fotoserie Koogerpark	208
Zaandam / Peter de Rijcke	210
Overzichtsplattegrond Zaandam	212
Kijk Zaans tips Zaandam	213
Plattegrond stadscentrum	214
Kijk Zaans tips centrum Zaandam	215
Gedicht Jan Schuit / Bruna	221
Interview burgemeester Geke Faber	222
Schrijver Erik Schaap / Het Hembrugterrein en Fotograaf Max Linsen / Eurometaal	224
Nieuw Hembrug / Dirk van der Kooij 3D	228
Fotograaf Mike Bink / Art Zaanstad / Hembrugterrein	230
Kaaijk Metaalbewerking en Staalmaker	232
Kunstcentrum en Dekker Watersport	233
Interview De Heemtuin	234
Interview Timmerfabriek Visser	236
Recept Daatjes Passie	238

Interview Counter Creatives	240
Fotograaf Jeroen Breeuwer / De Fronikboerderij	242
Interview Twin Filter	244
Jeugdtheaterschool aan de Zaan en Kunst Vinkenstraat	246
Buter en Nice ThingZ	247
Interview De Koffiezaak	248
Hans Luiten / stadscentrum Zaandam	250
Interview Sjoerd Soeters / stadscentrum Zaandam	252
Instagramserie stadscentrum Simone Ronchetti	254
Sepp Art / Trouwzaal Gemeentehuis	256
Interview De Fabriek	258
Interview Jazz in Serah	260
Interview 't Groene Pandje	262
Recept De Koperen Bel	264
Theatermaker Joost Spijkers / Liefdesverhaal Zaantheater	266
Theatermaker Bruun Kuijt / Het Pact / Zaantheater	268
Flentrop en Coöperatiefonds	270
Verkade en Albert Heijn	271
Tot Ziens Optiek en 't Kwassie XL	272
ANS. en HET Kledingzaak	273
Interview De Bieb Zaandam	274
Interview Meubelatelier Engelina	276

Interview Bakery Institute	278
Hooyshuur Architecten en De Witte Olifant	280
Czaar Peterhuisje en Het Nieuwe Zaanse Huis	281
Sidney Zwaan en Winnubst grafische afwerking	282
HenNK en Havenhout Zaandam	283
Interview JH Bakker	284
Interview Monet in Zaandam	286
Recept De Monettuin	288
InstabikeMonet route	290
Oostzaan / Peter de Rijcke	294
Plattegrond Oostzaan	296
Kijk Zaans tips Oostzaan	297
Ruig wild en gevogelte en KIOZK	298
Sterrenwacht Vesta en Het Twiske	299
Klassiek Oostzaan	300
Piet Boon	302
Jacob Cornelisz van Oostsanen	304
Interview Eva Stache	306
Instagramserie Marjolein Lensink	308
Teamfoto	310
Colofon	312

5

Fotografie Varen op de Zaan (van Zaandam tot Wormerveer): Eric Klingers

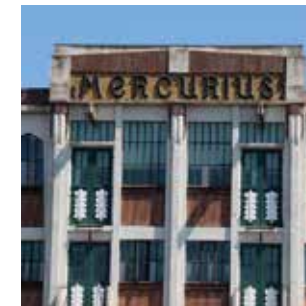
Typisch Zaans is de dynamiek van bedrijven en wonen langs de Zaan. De Zaanstreek heeft zich al vroeg ontwikkeld tot een gebied waar nijverheid en industrie de belangrijkste bronnen van inkomsten waren. In de 16e eeuw werd de streek op de kaart gezet dankzij een bloeiende molenindustrie. Amsterdam had producten nodig die ze liet maken in de nabijgelegen Zaanstreek. Daar waar de infrastructuur aanwezig was en zowel de grondstoffen als de eindproducten eenvoudig via het water vervoerd konden worden. Zo ontstonden de molens en werkplaatsen aan het

water. Omdat ze een industriële functie hadden, waren de molens hier verfijnder en ingewikkelder gebouwd dan elders in het land. Toen men in plaats van windenergie stoommachines ging gebruiken, kreeg de Zaanse hout- en levensmiddelenindustrie internationale bekendheid. Wanneer je over de Zaan vaart zie je de ontwikkeling van 40 jaar industriële geschiedenis. Van elk type molen is er wel één bewaard gebleven. De stoommachines zijn allemaal verdwenen. In de eerste fase werd er een motor naast de molen geplaatst voor als het windstil was. Toen de molen

volledig op de motor ging draaien, ging de kap eraf. In de fase daarna werden de molens letterlijk 'ingepakt' door fabrieken, zodat ze konden blijven produceren totdat de fabriek de functie overnam. In de vierde fase namen de fabrieken het helemaal over. Lang stond de streek bekend als de provisiekast van Nederland, omdat zowel de keukenkasten als de inhoud ervan in Zaanse fabrieken werden gemaakt. Veel grote bedrijven vertrokken, maar Albert Heijn en Verkade bleven hun geboortestreek trouw. Langs de Zaan stonden eeuwenlang prachtige gekleurde houten

Fotografie Varen op de Zaan (van Zaandam tot Wormerveer): Eric Klingers

Varen over de Zaan

huizen en mooie tuinen, pakhuizen en molens. Typerend voor de Zaanse houtbouw is dat er al meer dan 300 jaar volgens dezelfde principes wordt gebouwd. De houten siergevel, die er voor werd geplaatst, is twee planken dik en werd uitgevoerd in bruin, groen of blauw. De lijsten en krullen werden er in wit op gezet, zodat er diepte ontstond. Het panorama langs de Zaan vormde een harmonieus geheel. De schilder Claude Monet was er bij zijn bezoek zeer van onder de indruk, net zoals de andere reizigers die lang geleden de Zaanstreek bezochten. Ook in de 21e

eeuw is het panorama mooi. Vanaf de Wilhelminasluis in Zaandam vaart de **Zaanhopper** naar de Zaanse Schans en Wormerveer (zie fotoserie p. 2 t/m 8). De Fabriek is een mooi voorbeeld van een transformatie van een voormalige school tot filmhuis en eetcafé. Flatgebouwen met namen zoals Kiel, Helling en Dok aan de Oostzijde zijn geïnspireerd op het verleden. Het project Zaanwerf heeft met deze insteek meer prijzen ontvangen. De insteekhavens, die de Zaan vroeger kende, zijn weer teruggebracht. In de bouw van de flats zijn metaal en loopbruggen toegepast.

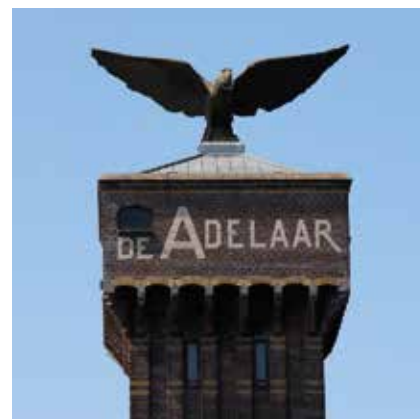
Aan de Oostzijde staan nog steeds prachtige industriële panden, zoals de gevels van Meypro, de Phenix en de Zwaardemaker. Ooit stonden hier veel meer pakhuizen, maar die zijn verloren gegaan bij een brand. De verlaten terreinen temidden van industrieel erfgoed, herenhuizen en fabrieken geven de Zaanstreek een extra dimensie. Deze mengelmoes maakt het typisch Zaans. Met een tocht over de Zaan zijn al deze elementen terug te vinden. 🚣

Sarah Vermoolen

Fotografie: Eric Klingers

Braakliggende terreinen | ZaanIJ

Langs de veenrivier de Zaan ontstonden de dorpen van de Zaanstreek. Deze werden niet vanuit een centrum met een plan ontwikkeld. Langs de Zaan en later via de zijpaden groeiden bijna als vanzelf de dorpen. Dennis Straat, wethouder stedelijke ontwikkeling: 'Langs de Zaan is een groot contrast tussen idyllische, houten Zaanse huizen, molens, robuuste fabrieksgebouwen maar ook lelijke plekken. Dit mooie waterfront in combinatie met het heldere door het

water weerkaatste licht werd al door de impressionistische schilder Claude Monet bewonderd en vastgelegd. De streek is nog niet klaar, dat maakt het ook interessant. Langs de oevers liggen ook braakliggende terreinen en verlaten gebouwen, vaak met cultuurhistorische waarde, die genoeg potentie hebben om nieuw leven in te blazen. De Zaanstreek was een verborgen pareltje in de metropoolregio, maar is tegenwoordig booming. Het is een interessant en leuk gebied waar mensen het

al eeuwenlang prettig vinden om de handen uit de mouwen te steken. Hier liggen nog kansen als je redelijk goedkoop wilt wonen of een bedrijfsruimte zoekt. Je kunt hier ook zelf kavels bebouwen en oude gebouwen herontwikkelen. Door het geveltjeshotel en het nieuwe stadscentrum wordt er veel over Zaandam gepraat en krijgen we meer bezoekers. Ook het bezoekersaantal van de Zaanse Schans is sterk toegenomen. Deze positieve schwingen willen we vasthouden en aanwakkeren.

We hebben met het stadscentrum, het sluiscomplex en Nieuw Hembrug het vliegwiel in Zaandam aangezet. Deze moet nu ook de rest van de streek aanjagen, wat ons betreft tot Oost-Knollendam aan toe. We hebben zoveel mooie dorpen die de aandacht ook verdienen.' Gert Grandiek, programmamanager bij ZaanIJ: 'Met het project ZaanIJ willen we mensen motiveren om hier te wonen, werken en natuurlijk ook te recreëren. De Zaan en het IJ horen historisch gezien bij elkaar en lopen mooi in elkaar over. Ze vormen de levensader die beide steden een identiteit geeft. Het IJ en de Zaan verbinden Amsterdam en Zaanstad. Het programma richt zich op de herontwikkeling van braakliggende terreinen en leegstaande planden langs de rivieren. Een geslaagd voorbeeld van herontwikkeling is het Verkade-complex. Dit prachtige monument biedt tegenwoordig onderdak aan de bibliotheek, een restaurant, een sport school en bedrijven. De Zaan met zijn rijke cultuurhistorie en vele (industriële) monumenten is herontdekt en steeds meer mensen vinden dit de 'place to be'. De economische potentie van de metropoolregio Amsterdam is groot door Schiphol, het Noordzeekanaalgebied, de stad Amsterdam en de Zaanstreek. Hierdoor zal het aantal banen, woningen en voorzieningen de komende decennia groeien.

Amsterdam en Zaanstad hebben elkaar gevonden om gebieden te versterken zodat ze de groei van de Metropoolregio kan opvangen. Door verlaten gebouwen en locaties in te zetten voor het nieuwe wonen en werken kan de natuur worden gespaard en neemt het gebruik van bestaande voorzieningen en infrastructuur toe. Dat is duurzamer dan op zoek te gaan naar een volledig nieuw te ontwikkelen gebied. In Amsterdam is het NDSM terrein zo'n voorbeeld. Op het Hembrugterrein, de Hemmes en aan de oevers van de Noordzaan (Brokking en Bloemendaaleiland) zijn we ook gestart. De Brokkingfabriek (1930) in Wormerveer staat al vele jaren leeg. Het enorme complex vormt een mooi contrast met de Schaalsmeerpolder. Pioniers krijgen de kans om in deze oude veevoederfabriek te wonen of werken. Op de begane grond wil de ontwikkelaar publieksfuncties, zoals horeca, zodat je op deze unieke plek kunt genieten van de omgeving.' Dennis Straat: 'Ook op andere terreinen vinden spannende ontwikkelingen plaats. Voor ontwikkeling van het schiereiland de Hemmes is de Hemmesgroep opgestaan die een heel inspirerend en spannend plan hebben gemaakt waarmee ze indruk op ons hebben gemaakt. Veel elementen waren goed doordacht en konden we overnemen. Ze hadden een verhaal waar iedereen blij van wordt. Deze

Zaanse passie is typerend voor de streek en daar maken we graag gebruik van. Een deel van de bezoekers van de Zaanse Schans moeten we verleiden wat langer te blijven door een kano of fiets te huren. Het veenweidegebied en het landschap met molens en sloten en fabrieken is het meest Hollandse landschap wat je kunt bedenken en levert prachtige Hollandse plaatjes op. Door fietsroutes kunnen we ze laten zien wat de schoonheid is van de langgerekte dorpen zoals bijvoorbeeld Westzaan en Assendelft. Natuurlijk laten we ze dan ook kennismaken met de mooie Noorder- en Zuiderhoofdstraat van Krommenie. De Zaanbocht in Wormerveer is onze trots. Bij een fietsroute horen ook stopplaatsen waar je kunt eten en drinken, maar ook overnachtingsmogelijkheden. Het wordt nog een grote opgave om de gehele streek met elkaar te verbinden, maar dan pas krijg je een Zaanse eenheid. We moeten dit samen met de Zaanse kanters oppakken. Als overheid willen we vooral kaders bepalen en niet alles meer zelf reguleren. Typerend voor de Zaanstreek is dat hier altijd mensen hebben gewoond die zelf hun eigen dorpen hebben ontwikkeld. Samen kunnen we de streek nog mooier maken.' 🍷

Zie ook pagina De Hemmes, De Witte Olifant, Bart Nieuwenhuijs, Het Nieuwe Zaanse Huis.